

SELETUSKIRI

Haridus- ja teadusministri kehtestatud toetuse andmise tingimuste muutmine eelnõu juurde

I SISSEJUHATUS

Käskkirja eelnõuga muudetakse kolme haridus- ja teadusministri käskkirja, millega reguleeritakse SA Eesti Teadusagentuuri poolt elluviidavaid toetuse andmise tingimusi:

- haridus- ja teadusministri 30. detsembri 2015. a käskkirja nr 481 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Teaduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine „Mobilias Pluss““ elluviimiseks“ (*edaspidi* „Mobiilias Pluss“);
- haridus- ja teadusministri 31. detsembri 2015. a käskkirja nr 486 „Tegevuse "Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse toetamine" toetuse andmise tingimuste kinnitamine“ (*edaspidi* „RITA“) ja
- haridus- ja teadusministri 25. septembri 2015. a käskkirja nr 357 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Teaduse populariseerimine „TeaMe+““.

Käskkirju muudetakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadus § 16 lõike 1 alusel ning „Mobiilias Pluss“, „RITA“ ja „TeaMe+“ lisad kinnitatakse uute terviktekstidena.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi rahandusosakonna välisvahendite juht Reelika Luhtaru (735 0279, reelika.luhtaru@hm.ee), rahandusosakonna finantseksperit Jaak Kask (735 0319, jaak.kask@hm.ee) ja teadusosakonna peaekspert Pille Pikker (735 0215, pille.pikker@hm.ee). Eelnõu ettevalmistamisel on lähtunud elluviija SA Eesti Teadusagentuur ja rakendusüksus SA Archimedes ettepanekutest.

II EELNÕU SISU

1. Eelnõuga muudetakse ülalnimetatud toetuse andmise tingimuse käskkirju osas, mis puudutab eelarves kulude tüübi eristamist. Tänapäevaks on tegevused käivitunud ja on selge, et tegelikult ESF tüüpi kulusid tegevustes ei ole, sest tekkivad kulusid saavad kaetud OPs kinnitatud tegevuste raames ning vajadus teha ESF tüüpi kulusid puudub. Euroopa Komisjon on tegevused OPs heaks kiitnud ja andnud sellega hinnangu, et tegevused on ERFst täies mahus abikõlblikud ning samuti ei sea **Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, 17. detsember 2013** ühelegi planeeritud kululiigile piiranguid.

„Mobiilias Pluss“ punktis 11.2. „Koguelarve“, „RITA“ punktis 10.3. „Tegevuste koguelarve“ ning „TeaMe+“ punktis 12.2 „Koguelarve“ on kustutatud viimane veerg ESF tüüpi kuludega.

2. Muudetakse „Mobiilias Pluss“ punkti 5.1.4. nii, et järeldoktori toetuse kestus on kuni 3 aastat. Muudatuse põhjendus: personaalse uurimistoetuse hindamisnõukogu hinnangul on mõnedes valdkondades, näiteks bio- ja keskkonnateaduste valdkondades, otstarbekas võimaldada järeldoktorite kuni kolmeaastaseid projekte. Kuna antud muudatus on sisse viidud personaalse uurimistoetuse andmise tingimustesse, siis on mõistlik rakendada antud põhimõtet ka „Mobiilias Pluss“ raames antavate järeldoktori toetuste puhul. Hindamisnõukogu võib põhjenduse olemasolul toetada erandina ka järeldoktorite kolmeaastaseid projekte.

2. Täiendatakse „Mobilitas Pluss“ punkti 5.1.7. ja 5.3.7. järgmiselt: „Taotluste hindamise tulemusena koostatakse pingerida (või valdkondlikud pingeread) ning nõuetele vastanud taotlused kuuluvad rahastamisele vastavalt pingereale (või valdkondlikele pingeridadele) ...“.

Erinevate valdkondade taotluste ühtsesse pingeritta panemine on väga keeruline, kuna hindamispraktikad erinevates valdkondades on erinevad. Näiteks loodusteaduste ja tehnika valdkonnas hinnatakse taotlusi rahvusvaheliste ekspertide poolt üldiselt rangemini kui ühiskonnateaduste ja kultuuri valdkonnas. Seetõttu on mõistlik moodustada valdkondlikud pingeread. Ka riigieelarvest rahastatavate personaalsete uurimistoetuste hindamisel kasutatakse valdkondlikke pingeridasid.

3. Muudetakse „Mobilitas Pluss“ punkti 5.4.2.8. sõnastust ning kustutatakse lausest „Lõppsaaja kohustused määratakse kolmepoolses toetuslepingus ...“ sõna „kolmepoolses“.

Muudatuse põhjendus: ERA-Net projektid ei ole oma iseloomult ühe vastutava täitja isikuga seotud ning seetõttu on mõistlikum sõlmida lepingud vaid tegevuse elluviija ja lõppsaaja vahel.

4. Korrigeeritakse „Mobilitas Pluss“ punkti 11.1 tegevuste eelarve finantsallikate lõikes ning punkti 11.2 kogueelarve ja viiakse need vastavusse SFOS-is (struktuuritoetuse e-keskkond) toodud andmetega. Tegemist on rikkumise tagasinõudega (7 eurot), mis arvatakse eelarvest maha.

5. Muudetakse „Mobilitas Pluss“ punkti 11.2 tegevuse 5.7 eelarvet nii, et tegevuse eelarve jaguneks 120 000 eurot elluvijale ning 30 000 eurot partneritele. Praegu on kogu tegevuse eelarve ette nähtud elluvijale. Tegevuste läbiviimise käigus on selgunud, et mõningaid kulusid oleks otstarbekam partneritel endil kanda. Näiteks selle asemel, et teadlane lähetusse saata ning seejärel elluvijale arve esitada, saaks partner kulud otse maksetaotlusesse esitada.

6. Täiendatakse „Mobilitas Pluss“ punkti 12.3.5. ning sõnastatakse see järgmiselt: „õppevisiitide kulud, reisikulud lähteriiki ja stažeerimise kulud, sh stažööride tööjõukulud“.

Põhjendus: Tegevuse 5.3. (tippteadlaste toetamine) puhul peame oluliseks võimaldada tippteadlastel toetusperioodi jooksul kord aastas reisida oma lähteriiki. Praegu on abikõlblikud vaid lähetuskulud, kuid koduriiki reis ei ole lähetus. Konkureerime tippteadlaste riiki toomisega teiste toetuskeemidega ning võimalus kord aastas koduriigis käia on tippteadlase jaoks täiendav motivaator. Ka varasemates tippteadlaste toetamise instrumentides on reisikulud hüvitatud.

7. Muudetakse „Mobilitas Pluss“ toetuse andmise tingimusi lisas 2 järgmiselt:

Punktis 2.1.1 muudetakse ühikuhinda ühe kalendriaasta kohta ning kehtestatakse selleks 42 500 eurot (ühikuhind ühe kuu kohta on 3 541,66 eurot). Punktis 2.2.1 muudetakse ühikuhinda järgmiselt: ühe kalendriaasta kohta on see 40 000 eurot ja ühe kuu kohta 3 333,33 eurot. Punkti 2.3.1 muudetakse järgmiselt: ümberasumistoetuse ühikuhind projektile kestusega üks aasta on 4000 eurot, projektile kestusega kaks aastat 5500 eurot, projektile kestusega kolm aastat 7000 eurot.

Perioodi 2014-2020 teaduse rahvusvahelistumise, mobiilsuse ja järelkasvu toetuse andmise tingimustes „Mobilitas Pluss“ rakendatakse sama metoodikat, mis riikliku järeldoktori skeemi puhul. „Mobilitas Pluss“ ühikuhindade määrade muutmine on seotud riiklikus skeemis kasutatavate toetuse määrade muutmisega. Kehtivates toetuse andmise tingimustes on viidatud SA Eesti Teadusagentuuri juhatuse 25. märtsi 2015 käskkirjale nr 1.1-4/15/40, millega on kinnitatud [Personaalse uurimistoetuse järeldoktoritoetuse taotlemise tingimused ja kord](#) ning [Personaalse uurimistoetuse taotluse eelarve koostamise põhimõtted](#) 2015. aastal toimunud taotlusvooruks.

Nimetatud dokumente uuendatakse ja need kinnitatakse Eesti Teadusagentuuri juhatuse poolt igal aastal uuesti.

Eesti Teadusagentuuri roll uurimistoetuste taotlemise korraldamisel ja hindamise läbiviimisel on sätestatud [Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse](#) § 12¹ lg-s 1. Sama seaduse § 16¹ lg 1 kohaselt taotletakse personaalset uurimistoetust avalikul konkursil **Eesti Teadusagentuuri kehtestatud ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga kooskõlastatud** tingimustel ja korras. Uurimistoetuste taotlemise korraldamise ja hindamise läbiviimisega tegeleb Eesti Teadusagentuuris uurimistoetuste osakond, „Mobilitas Pluss“ tegevusi rakendatakse teadusprogrammide osakonnas.

Vabariigi Valitsuse määruse **Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord** (edaspidi ÜM) § 7 lg 2 sätestab: Kulude hüvitamiseks standardiseeritud ühikuhinna alusel tuleb rakendusasutusel või rakendusüksusel rakendusasutuse nõusolekul standardiseeritud ühikuhinna väljaarvestamiseks läbi viia või tellida analüüs, **välja arvatud § 6 lõikes 5 sätestatud juhul**.

ÜM § 6 lg 5: Sama tüüpi tegevuste ja toetuse saajate puhul võib kohaldada Euroopa Liidu poliitikasuundades ning **riigisiselt riigi tegevuste jaoks kasutatavaid kulu lihtsustatud hüvitamise meetodikaid ning määrasid** vastavalt ÜSM artikli 67 lõike 5 punktidele b–e, artikli 68 lõike 1 punktile c ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1304/2013 artikli 14 lõikele 1.

SA Eesti Teadusagentuur on juhatuse 10.03.2017 käskkirjaga nr 1.1-4/17/44 kinnitanud dokumendi [Personaalse uurimistoetuse järeldoktori grandi taotlemise tingimused ja kord](#), samuti dokumendi [Personaalse uurimistoetuse taotluse eelarve koostamise juhend](#), milles on kehtestatud järeldoktori grandi mahud, samuti ümberasumistoetuste määrad 2017. aastal esitatud järeldoktori grandi taotlustele.

Personaalse uurimistoetuse taotluse eelarve koostamise juhendis on muuhulgas kirjeldatud grandimahtude fikseerimise alused. Grandimahtude fikseerimise aluseks on vastavalt granditüübile (järeldoktori, stardi- või rühmagrant) määratletud otseste kulude arvestuslik määr, millele lisandub üldkulu. Otsesed kulud jagunevad personali- ja teadustöö kuludeks. Personalikuludeks on orienteeruv tööjõukulu ja stipendiumid (magistri- ja doktoriõppe üliõpilastele) ning teadustöö kuludeks projekti valdkondlikust ja/või meetodilisest spetsiifikast tulenevad kulud. Teadustöö spetsiifikast lähtuvalt jagunevad grandid mitteeksperimentaalseteks ja eksperimentaalseteks (eksperimentaalsetes grantides on teadustöö kulud arvestuslikult suuremad kui mitteeksperimentaalsetes grantides).¹

Personaalse uurimistoetuse järeldoktoritoetuse ühikuhindu rakendatakse Mobilitas Pluss järeldoktori- ja tagasipöörduva teadlase toetuse puhul. Mobilitas Pluss järeldoktorid vastavad samale järeldoktori definitsioonile, nagu riikliku skeemi järeldoktorid, projektid on sarnase pikkusega, toetus on mõlemal puhul seotud konkreetse teadlasega ning uurimisprojekti läbiviimisega TA asutuses (lõppsaaja). Mobilitas Pluss tagasipöörduva teadlase toetus on mõeldud teadlasele, kes on äsja välisriigis järeldoktorantuuri läbinud või võrreldaval tasemel teadustööd teinud. Tervet teadlaskarjääri silmas pidades ollakse järeldoktoritega väga sarnases staadiumis, kus

¹ http://www.etag.ee/wp-content/uploads/2017/03/Eelarvejuhend_2017_voorus.pdf

iseseisvat teadusrühma veel loodud ei ole. Ka selle toetuskeemi puhul on projektid personaalse uurimistoetuse järel doktoritoetusega sarnase pikkusega ja toetus on mõeldud konkreetsele teadlasele uurimisprojekti läbiviimiseks TA asutuses.

Järel doktoritoetuse toetuse määrade võrdlus 2015 ja 2017 (eurodes)

Toetuse liik	2015 määr	2017 määr
Mitteeksperimentaalne välisriigist Eestisse tulev (sissetulev) järel doktor (JD)	31 710 ²	40 000
Mitteeksperimentaalne Eestist välisriiki suunduv (väljaminev) JD	31 710	33 600
Eksperimentaalne sissetulev JD	34 650 ³	42 500
Eksperimentaalne väljaminev JD	34 650	35 700

Ümberasumistoetuse määrade võrdlus 2015 ja 2017 (eurodes)

Toetuse liik	2015 määr	2017 määr
Ühekordne ümberasumistoetus	6500	
Järel doktoriprojektid kestusega üks aasta		4000
Järel doktoriprojektid kestusega kaks aastat		5500
Järel doktoriprojektid kestusega kolm aastat		7000

Andmed riigieelarvest ja SF vahenditest rahastatud/rahastatavate järel doktoritoetuste mahtude kohta

Tegevus	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Riiklik järel doktoritoetus, toetuste maht	562 300	1 499 505	539 300	550000*	550000*	550000*	550000*
Mobilitas Pluss järel doktoritoetus, toetuste maht			1 507 952	1 500 000*	1 800 000*	1 800 000*	1 800 000*
Mobilitas Pluss tagasipöörduva teadlase toetus, toetuste maht			757 710	749 800	900 000*	900 000*	900 000*
Riiklik järel doktoritoetus, toetuste arv	8	21	8	8*	8*	8*	8*
Mobilitas Pluss järel doktoritoetus, toetuste arv			21	20*	20*	20*	20*
Mobilitas Pluss tagasipöörduva teadlase toetus, toetuste arv			19	11	10*	10*	10*

*alates 2017. aastast on tegemist prognoosiga.

² Sisaldab järel doktori töötasu 27 000, teadustöö kulusid 3200 ning 5% otsestest kuludest, kokku 31 710 eurot.

³ Sisaldab järel doktori töötasu 27 000, teadustöö kulusid 6000 ning 5% otsestest kuludest, kokku 34 650 eurot.

Mõju eelarvele:

Ühikuhindade muutmisel ei ole vajadust muuta tegevuse eelarvet ega indikaatoreid.

8. Täiendatakse RITA punkti 6.1.4.1, lisades lõigu lõppu sõnad: „ning arvestama rahvusvahelisi suundumusi.“

9. Muudetakse RITA punkti 6.1.4.2. ning kustutatakse sulgudes olev tingimus: „(ministeeriumi juhtkonna poolt eelnevalt kinnitatud)“. Eelmise voo ajal selgus, et ametliku kooskõlastuse saamine juhtkonnalt, eriti, kui tegu on mitme ministeeriumi ühishuvi pakuvate teemadega, võib võtta mõnel juhul ligi kuu aega. See tekitab asjatut ajakulu ning vastu tulles nii ministeeriumite kui TANi soovitudele, tuleb järgmine taotlusvoor välja kuulutada oluliselt kiiremini kui esimene.

10. Asendatakse RITA punktis 6.1.4.2. ministeeriumi välja pakutavate teemade arvu „1-3“ järgmiselt: „1-2“. Sellest piisab, et leida järgmisesse voo vaja minevad kümmekond teemat. Kuna eeldus on, et välja pakutud teemad on juba teiste ministeeriumitega läbi räägitud ja pakuvad ühist huvi vähemalt kahele ministeeriumile, siis on 3 teemat ministeeriumi kohta liiga palju.

Samas punktis asendatakse „lähteülesanne“ sõnaga „teemakirjeldus“ ning kustutatakse sõnad „ning eeldatavad rahalised mahud“. Rahaline maht tekib lähteülesannete välja töötamise hilisemas faasis.

11. Kustutatakse RITA punktis 6.1.4.4 sõna „Rahastatavate“.

12. RITA punktid 6.1.4.10 ning 6.1.4.11 sõnastatakse ümber ning kustutatakse punktid 6.1.4.12 ja 6.1.4.13. Punkt 6.1.4.10 sõnastatakse järgnevalt: „Uuringuettepanekute hindamiseks moodustab elluviija ekspertide hindamispaneeli. Hindamispaneeli kuuluvad nii uurimisteema esitanud ministeeriumite esindajad kui ka selle ala eksperdid. Hindamispaneel võib uurimisetepanekute hindamisel kasutada sõltumatute ekspertide hinnanguid.“

Punkt 6.1.4.11. sõnastatakse järgmiselt: „Hindamispaneel edastab uuringuettepanekute hindamistulemused, neile antud hinnangud ja võimalikud täiendusetepanekud elluviijale.“

Ülaltoodud punktide sõnastuse muudatused on vajalikud seetõttu, et hindamine muudetakse lihtsamaks – endise kahes etapis hindamise asemel hinnatakse uuringuettepanekuid ühes etapis. See teeb protsessi lihtsamaks, kiiremaks ja läbipaistvamaks. Esimese voo hindamiste käigus on selgunud, et hindamise etapid hakkavad üksteist dubleerima ja väga raske on uuringu sotsiaalmajanduslikku ja ühiskondlikku mõju hinnata täiesti sõltumatuna ettepaneku teaduslikust tasemest.

13. Muudetakse „TeaMe+“ punkti 13.3.2. sõnastust lähtuvalt Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi ühendmäärus) tehtud muudatustest, kus kaudse kulu loetelu muudeti ja välja jäeti kaudne personalikulu (§ 9 lg 6), asendades see administreeriva tegevusega.

III EELNÕU TERMINOLOOGIA, VASTAVUS PÕHISEADUSELE, SEADUSTELE JA EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Eelnõus ei esine õigusaktides varem kasutamata termineid. Eelnõus sisalduvad muudatused on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega, seadustega ning Euroopa Liidu õigusega.

IV EELNÕU MÕJUD JA KÄSKKIRJA RAKENDAMISEKS VAJALIKUD TÄIENDAVAD KULUTUSED

Eelnõus tehtavad muudatused ei avalda mõju läbivatele teemadele (regionaalsele arengule, keskkonnahoiule, kodanikuühiskonna arengule, võrdsete võimaluste tagamisele, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele).

Riigile ja maksumaksjale käskkirja rakendamine täiendavaid rahalisi kulutusi kaasa ei too. Eelnõu rakendamine võimaldab tegevuste vahendeid eesmärgipärasemalt ja efektiivsemalt kasutada.

V TEGEVUSE JÕUSTUMINE

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks ministriumidele eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ja arvamuse avaldamiseks SA-le Archimedes ja SA-le Eesti Teadusagentuur. Laekunud ettepanekuid on arvestatud maksimaalselt.

Taivo Raud
teadusosakonna juhataja